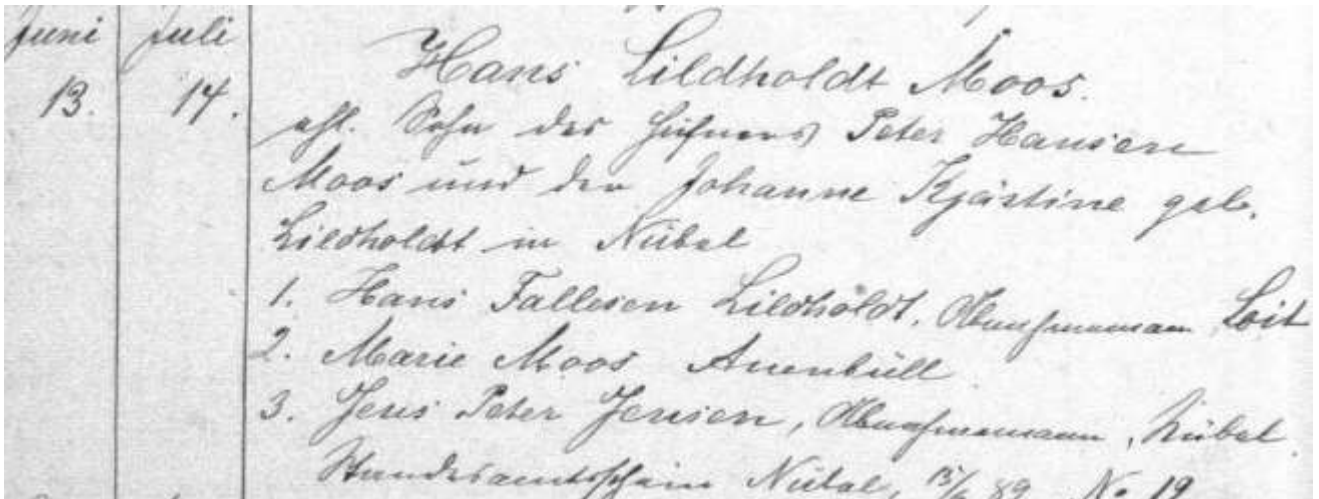

Hans fra Nøffel i Krig!

Liver går videre, og Johanne blev atter gravid. Denne gang kom der sandelig også en søn ud af anstrengelserne! Midt på sommeren kom Hans.

Det er meget lidt vi kender til Hans Moos's barndom, men vi må formode at han har gået i skole, besøgt højskolen i Danmark. Hjulpet til hjemme på gården som barn. Sådan som alle andre børn på den tid.

Vi har dog mange oplysninger om Hans Moos i den tid han var soldat under 1. verdenskrig. Disse oplysninger, synes jeg vi skylder at de kommer frem i lyset!

Det hele skete med en mobilisering. Billedet viser tyske dragoner i ketting, der hænger indkaldelsesordre op på smeden hus. Dette skete i alle små landsbyer, også i Nybøl. 1. august 1918 kunne

Hans læse skriften på vægen. Nu var det med at komme afsted til Ratzeburg. Der var flere i Sundeved der skulle af sted!

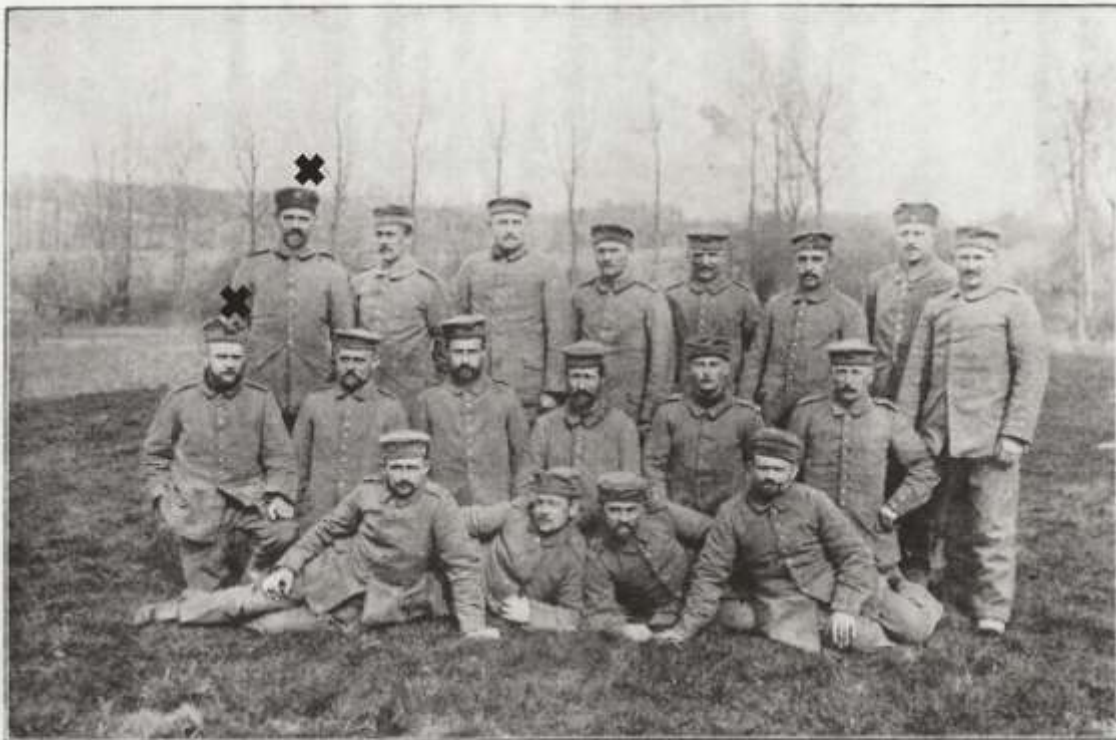

Hans Moos blev indkaldt i august 1914, som så mange andre.

Her ses den Lauenburgske 9. Jägerbataillon nr. 9 lige efter indkaldelsen i 1914 i hjembyen Ratzeburg.

Under hele krigen, til han faldt var han tilknyttet denne enhed.

Nordslesvigere ved vestfronten foråret 1915.

Fra højre: I. H. Hansen, Lintrup. Jørg. Andersen, Brostrup. H. Schultz, Hejsager. Peter Andresen, Horsbyg. Jens Christensen, Lundsgaardsmark. Jørg. Lønger, N. Smedeby. Peter Jensen, Stenderup. Peter Østergård.

II. Laurids Lund, Lilholdt. Anders Hansen, Rejsby Ballum. Rasmus Nissen, Lendemark. Carsten Truelsen, Daler Østerby. Hans Markussen, Dynt. Kristen Andresen, Ullerup.

III. H. Hansen, Broagermark. Chr. Struck, Staugaard. H. Laursen, Aller. Nis Ulrich, Haderslev.

Stillingskamp ved Vimy

(1. marts til 24. maj 1916)

Situation:

Da 50. Res.Div. mellem 1. A.K. og I. bayr. Res.K. blev trukket ud, blev I. bayr. A.K. forskudt noget mod syd. Også IX. Res.K. måtte øge dens afsnit mod syd. Hertil blev Res.Inf.Regt. 86 indsat med forbindelse til Inf.Regt. 162 fulgt af **Res.Jäg.Batl. 9 forstærket med IV./Res.Inf.Regt. 86** (13., 14. og 15. Kompanie) under Hptm. Sieveking.

6. – 7. maj:

Den forreste fjendtlige grav konstateres fortsat rømmet. 21 geværer, 1 geværgranatkaster og ødelagte maskingeværer indbringes. Fra midten af Afsnit O og Krater IV blev der gravet en løbegrav frem til denne fjendtlige grav. Den 7. maj ankommer to kompagnier fra Res.Inf.Regt. 31 og 162 til hjælp for arbejdet.

Operation "Schleswig-Holstein" begynder: det sidste led i den lange række af kratersprængninger og nærkampe, der nu har raset næsten daglig siden de første dage af marts langs højderyggen mellem Givenchy og Vimy. Mange af de fjendtlige underjordiske mineangreb, der truede vores første linje, er blevet ødelagt at sprængninger og kontrasprængninger, flere gange har kraterkampene ført til en fremlæggelse af vores forreste linje. Imidlertid har fjenden fordel af, at de ligger lavere end os, og derfor kan grave tunneler lige ud eller opad, mens vi måtte grave meget stejlt nedad. Modsat må det forventes, at fjenden efter de sidste nederlag, kraftigt vil forstærke sit arbejde. Imod dette er der kun et forsvar: erobring af den stilling, hvor disse tunnelindgange er beliggende. Den sydlige fløj af det truede område, med Krater IV og VIII, er fast i vore hænder efter bataljonens kraterkampe. Længere mod nord har også Inf.Regt. 163 og Res.Inf.Regt. 86 arbejdet sig frem under kraterkampe, og havde allerede erobret to tunnelindgange. Nu skulle 17. Res.Div. over en bredde på 7 kompagniafsnit, og syd herfor den tilstødende 5. Garde-Regt.z.f. på et kompagniafsnit på tilsammen 1.800 meter, trænge op til 400 meter ind i den fjendtlige stilling: Operation "Schleswig-Holstein". De nødvendige forberedelser blev gennemført på nogle få dage. Modstanderens grave, hans forbindelsesgrave og udbygningen af tunneler er mest muligt præcist observeret og fastlagt. Fly, artilleriobservatører og patruljer arbejder hånd i hånd, og snart foreligger den første rapport af de formodede forhold hos fjenden.

10. – 12. maj:

En feberagtig aktivitet satte ind overalt for at nå de enorme mængder af arbejde og forberedelser. Hjelpekræfter af enhver art blev trukket frem og vrimler tilsyneladende formålsløs mellem hinanden. Artilleriet skyder sig ind, minekasterne graver sig ned og påbegynder deres larmende aktiviteter, og alt skal ske mest muligt upåagtet, så fjenden intet bemærker. Til forstærkning af bataljonens angrebsstyrke ankommer en deling Kavaleri M.G. under Lt. Junge (Res.Hus.Regt. 6) med tre russiske maskingeværer. Modstanderen opbygger ivrigt deres tilbage liggende grav som hovedmodstandslinje, etablerer hindringer og arbejder på forbindelserne bagud. Den gamle forreste engelske grav er stadig ikke besat, og skal af os udbygges som stormstilling. Fire grave udgår fra vores forreste grav som sapper. Den gamle grav udbedres upåagtet og forsynes med simple tunneler, man kan kravle igennem. Til højre for foran Afsnit O kan den ikke benyttes (sump) og bliver derfor flyttet lidt.

13. maj udsendes befaling til angreb den 18. maj. Dette tidspunkt bliver så udsat til den 21. maj. Endnu engang en præcis beskrivelse af den fjendtlige linje og fastlæggelse af de terrænpunkter, de enkelte afsnit skal nå. Langs angrebszonen på 1800 meters bredde indsættes foruden korpsartilleriet også det samlede artilleri fra IV. A.K. og Garde-Reserve-Korps, foruden 7 tunge felthaubitser og 3 mørser batterier, til sammen 80 batterier. Desuden skal 6 tunge, 9 middeltunge og 8 lette minekastere indsættes.

17. – 20. maj:

I skyttegraven, den 17/5 16

Kære far og mor. Hjertelig tak for brevet fra dig for et par dage siden mor.

Ja jeg er glad for billedet derhjemme fra have. Ih hvor gør det godt at se det for det indre øje, medens granaterne tordner udenfor, så jorden ligesom er i bevægelse af nervøse trækninger og runger så hult som Vesterhavet i storm. Her er det uroligt, og jeg er inderlig urolig for hvad der kan møde mig. Jeg havde i dag brev fra Bertha og fik et billede af hende og to søstre, Johanne og Helene.

Hvordan bliver det med mine billeder, får Bertha snart et af dem. Familiebilledet har hun vel fået.

Tak for de gode ønsker for os, Mor. Tak for alt godt jeg har haft fra hjemmet, det kære hjem.

Fra far og dig og alle I har kær. Vor herre skal nok bevare min hånd. Jeg skal hilse fra Nicolai.

Han har hugget sig i foden med en hakke, og er på sygestuen nu.

Så slutter jeg i dag. Gud i vold. Vorherre fører os nok sammen en gang igen.

Kærlig hilsen Peders søn Hans.

Den 17. maj er vores eget artilleri fuldstændig indskudt. Det engelske er stadig meget urolig og særlig ubehagelig med tung beskydning af adgangsveje og de bageste grave. Det generelt gode og lyse vejr til langt ud på aftenen, begunstiger fjendens præcise virkningsskydning. Den 18. maj stiger uroen. 5. Garde-Regiment z.F. sprænger endnu engang om natten fra 18. til 19. maj, hvorefter der hele den 19. ligger en kraftig ild over alle stillinger, nu også den forreste grav. Efter en endnu heftigere beskydning rettes om aftenen den 19. maj et engelsk angreb mod 5. Garde-Regiment z.F., og det lykkedes ham at erobre det mindre Transfeld krater. Den 20. maj er forberedelserne til "Schleswig-Holstein" afsluttet. I Bataljonens afsnit blev som stormtrop indsat: **Res.Jäg.Batl. 9** med 4 kompagnier og M.G.K./IV./Res.Inf.Regt. 86 minus et

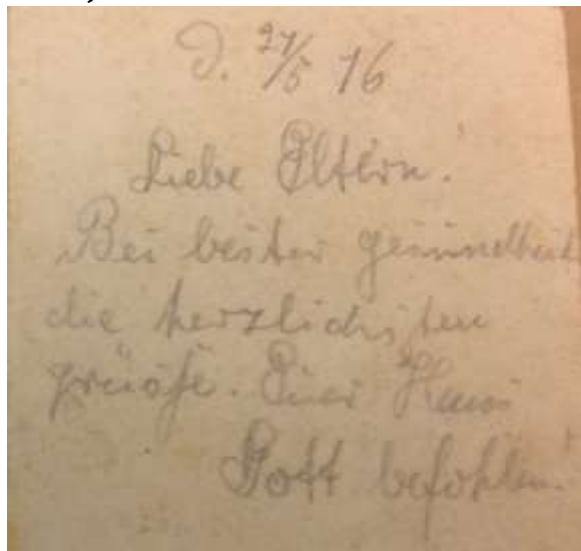

kompagni, Kavallerie-M.Gdelingen, bayr. Res.Pionier-Komp. 10 og Mineur-Komp. 293. Opmarchen til stormen var: i stormgrav 4. og 1. Komp.; i forreste Grav O og P: 13. og 15. Komp.; i 3. og 4. Grav: 2. Komp.; i kretestillingen: 3. Komp. og M.G.reserven; i Einsengang: 14. Komp. som brigade-reserve. Stormdybden for bataljonen er gennemsnitlig 350 meter.

Dagen før Hans falder under stormen på de fjendtlige styrker, skriver han til hjemmet:

"Kære forældre. Jeg sender jer alle, ved godt helbred, et kort hernede fra. I grunden skulle vi være afløst i aften. Omstændighederne er sådan at vi må foretage et større arbejde, i løbet af de næste dage, inden vi kommer til ro. Herren være mig nådig. Gud befaler. Jeres søn Hans"

21 maj:

I denne organisation blev tropperne natten mellem 20. og 21. maj stillet parat. Artilleriet afprøvede i løbet af dagen før deres skydninger endnu engang, men ellers var alt roligt. Kl. 1730 begyndte vores artilleriild. Først beskød vore gas-batterier kreten bag den engelske front, så satte 10 minutter senere alle batterier og minekastere ind med virkningsskydninger. Artilleriet rykkede bagfra mod fronten som planlagt og ligger præcist kl. 18 over hovedstillingen. Fly- og ballonobservation hjælper med at finde de fjendtlige batterier, som herefter holdes nede af de særlige batterier. Flyverne melder om samlet 23, ballonerne om 60 fjendtlige batterier. Stormskydningen vare ved indtil kl. 2145; hvert batter er gennemsnitlig tildelt 200 skud i timen. Fjendens svarild var generelt planløs, der er altså med sikkerhed blevet overrasket. Mod den forreste grav

ligger kun ringe ild, hvorimod den er kraftigere mod 2. og 3. grav og mod adgangsvejene, ligesom der

skydes strøild mod de bageste stillinger. Præcist kl. 2145 blev ilden langt 150 meter frem fra angrebsmålet, og kl. 2146 begynder stormen.

Hans Lilholt Moos var i krig fra indkaldelsen august 1914 til 21. maj 1916. ca. 600 dage, når man trækker orlov fra. Hans har skrevet ca., 500 breve/kort hjem. De fleste til forældrene, men også mange til sine søstre.

Det sidste kort fra Hans lyder således:

Kære forældre. Ved bedste sundhed, de hjerteligste hilsener. Jeres Hans Gud befaler!

Dette har kunnet lade sig gøre, fordi det var tale om en storm klokken 21.46.

Efterfølgende kommer der et brev til hjemmet Hvide Hus:

4. Kompagni

I felten den 25.5.1916

Res. Jägerbatt. Nr.9

Hr. Peter Moos Nybøl

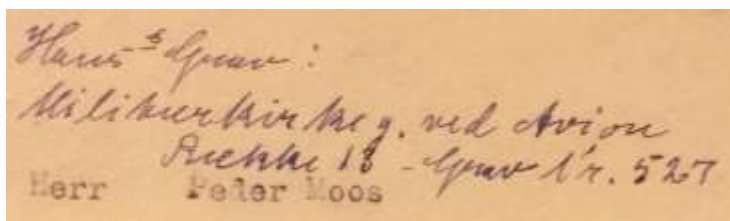
Kompagniet skal bringe Dem den sørgelige meddelelse, at Deres kære søn, Soldat Hans Lilholt Moos, den 21. denne måned, under storm på de fjendtlige skyttegrave, fandt sin heltedød, på grund af håndgranatsplitter. Døden indtraf øjeblikkeligt. Kompagniet beklager tabet af en så sympatisk kammerat, og tager del i Deres smerte i fuld omfang. Vi vil til stadighed tænke på ham, og han vil indgå i bataljonens krigshistorie, og aldrig blive glemt.

Eventuelle værdigenstande m.m., som han havde på sig, vil blive tilsendt Dem pr. post i løbet af de næste dage. Ved eventuelle ønsker og spørgsmål, står vi gerne til tjeneste.

Gud befaler.

A.B. Graff Seniorsergent Stedfortrædende officer.

En lille gravsten på familiegravstedet på Nybøl Kirkegård.

Familien fik besked om hvor de kunne finde selve gravstedet.

Hans Moos har haft hjemlængsel, da han skrev hjem, næsten hver dag. Hans var i krig 650 dage, og han har skrevet ca. 500 kort eller breve hjem til sin familie. Det hele ligger på Rigsarkivet i Aabenrra. Man skulle tro han var klar over sin kommende død. På en orlov i begyndelsen af 1916, tog han afsked med sin familie og omegn.

Hans Moos var 3. søn af 2. ægteskab for Peder Moos på Hvide hus. Peder Moos fik 16 børn med 3 koner.

Med historisk hilsen: Arne Jessen Lokalhistorisk Arkiv Bakkensbro Ullerup